

En opplysningskampanje i Sverige

LENIN DEN GRUSOMME: Det er tverrpolitisk enighet i Sverige om en opplysningskampanje om kommunismens forbrytelser. Også Vänsterpartiet er med.

Ap 15/2-99

PER EGIL
HEGGE

Kommentatoren er redaktør i Aftenposten

Etter at den svenske regjeringen stilte seg bak en omfattende opplysningskampanje om nazismens grusomheter, kom det henstillinger om at noe tilsvarende kan behøves om kommunismens forbrytelser.

Denne tanke blir nå en realitet etter at partilederne i Riksdagen har stilt seg bak forslaget. Blant dem som sluttet seg til, er Vänsterpartiets leder, Gudrun Schyman. Presset på henne ble spesielt stort etter en eiendommelig debatt i fjor høst, da partiets ungdomsorganisasjon ble kritisert for å ha holdt sinkongress under et stort portrett av bolsjevikrevolusjonens leder, Vladimir Lenin.

En av talskvinnene for organisasjonen svarte at vel var Lenin ganske barsk, «men han skilte seg ikke ut fra andre toppledere på den tiden». Flere påpekte da at Lenins politiske stil skilte seg markert fra Hjalmar Brantings, Thorvald Staunings, Lloyd Georges eller Gunnar Knudsens – blant annet fordi disse av Lenins samtidige ikke

hadde for vane å undertegne hemmelige ordrer og summariske massehenrettelser uten juridisk behandling.

«Knusende»

Lenin (1870-1924) fikk mindre enn seks år som aktiv leder før han ble syk i 1923, og hans tøylesløse, ukontrollerte brutalitet er først blitt uomtvistelig dokumentert etter at sentralkomiteéns arkiver ble tilgjengelige mot slutten av 1980-årene. En av de første som fikk se dem, var den tidligere nestleder for Sovjet-hærens politiske direktorat, general Dmitrij Volkogonov. Han fortalte at han, etter sitt første besøk der, gikk ut som «en knust mann».

Noe av materialet brukte han i sin biografi om Lenin. Enkelte dokumenter ble stilt ut i Kongressbiblioteket i Washington våren 1992, i forbindelse med et besøk av general Volkogonov.

Få papirstykker gjør større inntrykk i denne samlingen enn en skriftlig ordre til bolsjevikene i Penza-distriktet i august 1918 om at «de 100 rikeste bondene i Penza skal henges øyeblikkelig slik at alle skjelver i hundre mils omkrets». Ordet «øyeblikkelig» har tre streker under seg, og det nifse er at man kan se hvordan Lenins hånd skjelver i raseri gjennom ordet «henges».

«Heng og skyt»

Dette papiret ble også vist i innledningen til en fransk dokumentarfilm om «Den ukjente Lenin» som ble vist i svensk fjernsyn i forrige uke. Her fortalte flere historikere (Volkogonov er død) om den Lenin de hadde lært å kjenne, og klarest uttrykte Tamara

Popova seg. Hun er en slektning av mensjevikenes leder Julij Martov, som fikk dra i eksil i 1920-årene, og hun sier om de Lenin-papirer hun fant:

«Alt går ut på å arrestere, fengsle, sette i konsentrasjonsleir, henge eller skyte. Jeg så ikke ett notat hvor han oppfordrer til nærmere undersøkelse, til benådning, til overveielser.»

Denne belysning av Lenins karakter går naturligvis stikk mot det kommunistiske helgenbildet, slik det ble malt allerede fra den partireligiøse begravelse han fikk i januar 1924. Men den legger grunnen for det som mer og mer er blitt historikernes oppfatning: Sovjet-terrorens far, og den hovedskyldige i millioners død, het Lenin, ikke Stalin. Stalin var bare læregutten som førte mesterens verk videre.

Fiendene

I en større sammenheng er det den østerrikskfødte filosofen og statsviteren Karl Popper som har gitt oss forklaringen. I «Det åpne samfunn og dets fiender» er en av hovedtesene at de som forfekter utopiske forestillinger om et annet samfunn, ender med å bli autoritære og totalitære, for de kan ikke godta opponenter. Noen av dem heter Lenin og Stalin. Andre heter Hitler og Himmler.

Skal man drøfte Lenins historiske betydning i Russland, er det vanskelig å komme bort fra at hans karakter, hans ubendige viljestyrke og hans sykelige intoleranse ble bestemmende for Sovjet-maktens etablering, utøvelse og form – og tallet på ofre. Han hadde ingen skrupler med å beordre mot-

standere drept i titusenvis. For de sto i veien for virkeliggjørelsen av hans idé. Følgelig hadde de ingen rett til å leve. Det forelå ikke noe etisk problem i det hele tatt.

Norge

Ville en tilsvarende opplysningskampanje ha noe for seg i Norge? Med tanke på hva som har vært sagt og skrevet om kommunismen frem til åpningen av arkivene, kan det muligens hevdes. På den annen side er bildet av Stalins, Maos, Pol Pots og Enver Hoxhas despotiske uhyrligheter neppe mangelfullt utenfor en liten krets som er uten innflytelse nå, og som aldri var beundret for sin dømmekraft.

Med Lenin forholdt det seg litt annerledes. Om det er lov å være personlig, deltok jeg i 1987 i en diskusjon i NRK om Mikhail Gorbatsjovs politikk. De to andre var NKPs daværende leder, Martin Gunnar Knutsen, og Finn Gustavsen, og for dem var det bemerkelsesverdige ved Gorbatsjov den ting at «han er så lik Lenin».

Vel. Gorbatsjov var svært ulik Lenin, og det var synlig i 1987. Han beordret ikke hengning av dem som var uenige med ham. Og Lenin ville utvilsomt ha følt en bunnløs forakt for en slik svekling – som til og med slapp forskere inn til Lenins dokumenter.

Når svenskene nå kopierer oss og oppretter en Lund-kommisjon, bør kanskje vi ta eksempel av dem og begynne å informere om kommunismens forbrytelser?